

Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т.Г.Шевченка

**Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних дисциплін
імені О.М. Лазаревського**

Кафедра історії України, археології та краєзнавства

(підпис)

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Завідувач кафедри

А.М. Острянюк

(прізвище та ініціали)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

(назва навчальної дисципліни)

Освітня програма 032 Історія та археологія

2022 – 2023 навчальний рік

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри історії України, археології та краєзнавства Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Протокол № 1 від “31” серпня 2022 року.

Розробник: Острянюк Андрій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії України, археології та краєзнавства Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Мова навчання – українська.

Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки (шифр і назва)	Вибірковий	
	Напрямок підготовки _____ (шифр і назва)		
Модулів – 1	Спеціальність: 032 Історія та археологія	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90.		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 1	Освітній ступінь: бакалавр	12 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		60 год.	82 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю:	
залік	залік		

Мета та завдання:

Ознайомлення з основами наукових досліджень, способами їх організації, принципами та методами здійснення наукового дослідження та представлення його результатів.

Завдання курсу полягає у ознайомленні з наукою як сферою суспільної діяльності та системою творення нових знань, а також опанування пізнавальних можливостей основних методів історичних досліджень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- основні підходи до розуміння поняття наука та науково-дослідна діяльність;
- етичні принципи наукового дослідження;
- технологію організації наукового дослідження;
- основні методи наукового дослідження досліджень;
- основні форми апробації результатів наукового дослідження;

вміти:

- використовувати можливості здійснення наукових досліджень в межах законодавчого поля України;
- обґрунтовувати об'єкт, предмет, мету та завдання наукового дослідження, визначати його актуальність та характеризувати його практичну цінність;
- застосовувати на практиці методи наукового дослідження;
- викладати результати наукового дослідження.

Очікувані результати навчання

ЗК1. Знання і розумінні предметної області і професійної діяльності, здатність до самоорганізації та самовдосконалення у професійній сфері, критичності та самокритичності мислення.

ЗК6. Здатність представляти результати досліджень та освітньої діяльності усно й письмово державною та іноземною мовами, організовувати ефективне та толерантне спілкування зі здобувачами освіти, колегами, громадськістю та науковим співтовариством з повагою до різноманітності та мультикультурності його представників.

ФК2. Володіння навичками науково-дослідної, освітньої та організаційної діяльності. Здатність здійснювати наукові історичні дослідження на сучасному теоретико-методологічному рівні.

ФК4. Здатність до самостійного пошуку та опрацювання фахової інформації з застосуванням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

ФК5. Здатність усно й письмово рідною або іноземною мовою висловлювати свою точку зору, організовувати й брати участь у дискусіях та публічних наукових заходах.

ФК7. Здатність фахово планувати й реалізовувати дослідницькі й освітні проекти з обраної проблеми з використанням сучасних методологічних та теоретичних підходів.

Тематичний план**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1****НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЙОГО ВИДИ****Тема 1. Наука як значима діяльність для людства.**

Класифікація наук. Види наукових досліджень. етапи наукового дослідження. Методологія та методика наукового дослідження.

Моделі розвитку науки. Кумулятивна модель. Модель розвитку науки К. Маркса. Позитивістська модель науки.

Наукознавство як система знань про наукові дослідження. Наукометрія. Філософія науки. Психологія науки.

Концепції розвитку науки: історія та сучасність. Концепції розвитку науки К. Поппера, І. Лакатоса, Т. Куна, П. Феєрабенда. Синергетика як нова модель уявлень про світ. І. Пригожин, С. Курдюмов, Г. Хакен. Детерміністсько-стохастичний підхід. Теорія хаоса-самоорганізації.

Тема 4. Структура наукового дослідження.

Загальна характеристика проблематики наукових досліджень. вибір теми наукового дослідження з історії. Описові (дискриптивні) та аналітичні дослідження. Наукометричні дослідження. Компаративістика. Наукове відкриття – його можливість, сутність та значення. Актуальність дослідження (політична, суспільна, наукова). Формулювання мети, завдань, об'єкту та предмету наукового дослідження. Практична значущість його результатів. Опрацювання історіографії. Етап збору інформації. Написання дослідження. Презентація результатів дослідження.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ ІСТОРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 5. Сучасні методологічні підходи в історії.

Особливості історичного пізнання на сучасному етапі. Методологія історії. Філософія історії.

Позитивістська, марксистська, неокантіанська, синергетична парадигми наукових студій. Вплив методологічних «поворотів» та суспільно-політичних процесів на формування сучасної історіографічної ситуації в Україні і світі. Напрями наукових історичних досліджень (політична історія, історія державності, національна історія, етнічна історія, соціальна історія, економічна історія, історична урбаністика, історична некрополістика, історія повсякденності, пам'яткознавство, історія науки і техніки, історична біографістика, просопографія, історія понять та ін.).

Тема 6. Методи історичних досліджень.

Загальнонаукові методи. Дедукція та індукція. Аналіз та синтез. Класифікація та типологізація. Моделювання та схематизація. Історико-генетичний метод. Історико-порівняльний метод. Синхроністичний та діахронічний методи дослідження. Структурно-функціональний аналіз. Мир-системний аналіз. Біографічний метод. методи просопографії. Критерії істинності історичного знання. понятійний апарат історичної науки.

Тема 7. Апробація результатів наукових досліджень.

Виступи на наукових форумах. Підготовка доповіді на наукову конференцію. роль дискусії в науковій діяльності. Наукова стаття. Її структура. вимоги до оформлення. Тези, есе. Сучасна українська наукова періодика (друкована та електронна). Наукометричні бази періодичних та неперіодичних видань (Scopus, Web of Science, Index Copernicus та ін.). Монографія. Вимоги до написання монографій. Наукові та науково-популярні видання. Українські Інтернет ресурси з історії.

Тема 8. Кваліфікаційні наукові роботи.

Магістерська робота. Загальна характеристика, особливості написання і оформлення. Дисертація на здобуття наукового ступеня. написання та процедура захисту. Спеціалізована вчена рада.

Мова наукового дослідження. Науковий стиль. Оформлення тексту дослідження та наукового апарату.

Етика наукового дослідження. Етичний кодекс ученого України 15 квітня 2009 р. Права та обов'язки наукових працівників. Наукова чесність. Конфлікт інтересів. Дотримання етичних норм і стандартів. Скарги і оскарження.

Академічна доброчесність – сутність, значення та основні принципи. Плагіат. Самоплагіат. Корупція. Боротьба з порушеннями академічної доброчесності.

Структура курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		с	лаб.	нд.	с. р.	л		с	лаб.	нд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Наукове дослідження та його види												
Тема 1. Наука як значима діяльність для людства.	10	2	2			6	11	1				10
Тема 2. Структура наукового дослідження.	20	2	4			14	14	1	1			12
Разом за змістовим модулем 1	30	4	6			20	25	2	1			22
Змістовий модуль 2. Методологія та методи історичного дослідження												
Тема 3. Сучасні методологічні підходи в історії.	10	2				8	17	1				16
Тема 4. Методи історичних досліджень.	26	2	8			16	28	1	1			26
Тема 5. Апробація результатів наукових досліджень.	12	2	2			8	9	1				8
Тема 6. Кваліфікаційні наукові роботи.	12	2	2			8	11	1				10
Разом за змістовим модулем 2	60	8	12			40	65	4	1			60
Разом	90	12	18			60	90	6	2			82

Перелік тем для практичних та семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Концепції розвитку сучасної науки	2
2	Структура наукового дослідження	2
3	Мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження	2
4	Академічна доброчесність - основа дослідницької культури	2
5	Методи наукового дослідження	4
6	Загальноісторичні методи	4
7	Етика наукового дослідження	2
	Разом	18

Перелік питань, що виносяться на самостійне опрацювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин, денна / заочна
1	Наука як значима діяльність для людства	6/10
2	Структура наукового дослідження	14/12
3	Сучасні методологічні підходи в історії	8/16
4	Методи історичних досліджень	16/26
7	Апробація результатів наукових досліджень	8/8
8	Кваліфікаційні наукові роботи	8/10
	Разом	60/82

Методи навчання

Лекції, на яких послідовно розкривається суть, значення та практична цінність основних понять, явищ та процесів, пов'язаних науковим історичним дослідженням. На практичних заняттях здійснюється застосування набутих на лекціях теоретичних знань на практиці – вирішення проблемних ситуацій, моделювання окремих етапів наукової діяльності, аналіз кращих практик досвідчених вчених в галузі історії.

Методи контролю

Поточний контроль здійснюється шляхом усного опитування, виконання тестових завдань та творчих навчальних завдань.

Засоби діагностики та успішності та якості навчання

Підсумковий контроль з дисципліни у формі заліку, ректорський контроль.

Розподіл балів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	

83 – 89	B	добре	зараховано
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Поточне тестування та самостійна робота		Підсумковий контроль: залік	Сума
ЗМ 1	ЗМ2	до 25	100
90 (практичні заняття) + 10 (самостійна робота)			

Методичне та технічне забезпечення

Остряк А.М. Методика наукового дослідження: навчально-методичний посібник для студентів магістратури. Чернігів, 2020.

Перелік рекомендованої літератури

Основна

Ковальченко І.Д. Методы исторического исследования. 2-е изд., доп. М.: Наука, 2003. 486 с.

Пронштейн А.П. Методика исторического исследования. Издательство Ростовского университета, 1971. 468 с.

Допоміжна

Вжосек В. Handbücher або Grundrisse. *Схід-Захід*. 2009. Вип. 13–14. С. 345–357.

Вжосек Войцех. Історія – Культура – Метафора. Постановня неklasичної історіографії; Про історичне мислення / [пер. з польськ.]. К., 2012. 296 с.

Мазур Л.Н. Методы исторического исследования : учеб. пособие. 2-е изд. Екатеринбург : Изд-во Урал, ун-та, 2010. 608 с.

Пронштейн А.П., Данилевский И.Н. Вопросы теории и методики исторического исследования. М., 1986.

Топольський Єжи. Як ми пишемо і розуміємо історію. Таємниці історичної нарації. Київ: "К.І.С.", 2012. 400 с.

Эко У. Как написать дипломную работу. Гуманитарные науки: Учебно-методическое пособие / [Пер. с ит. Е. Костюкович]. М.: Книжный дом «Университет», 2003. 2 изд. 240 с.

Яковенко Н.М. Вступ до історії. К.: Критика, 2007.

Інформаційні ресурси

www.history.org.ua

www.litopys.org.ua

www.history.univ.kiev.ua/ukrbooks